

INTELEKTO TEORIJS

Covey, 2007, teigia, kad žmogaus pagrindiniai prigimties elementai yra kūnas, protas, širdis, dvasia. Visi turime ir šiuos elementus atitinkančias keturias intelekto ar gebėjimų rūšis: fizinį (kūno), protinį, emocinį, dvasinį. „Kai kalbame apie intelektą, paprastai turime mintyse protinius sugebėjimus: gebėjimą analizuoti, samprotauti, abstrakčiai mąstyti, vartoti kalbą, vizualizuoti, suvokti. Bet tai tik siaura intelekto interpretacija“ (Covey, 2007). Pasak autoriaus Covey, 2007, kūno arba fizinis intelektas yra kita gebėjimų rūšis, apie kurią daug žinome, bet tinkamai neįvertiname. „Žmogaus kūnas – neįtikėtina sistema – kai verčiame puslapį, kosime ar vairuojame mašiną, vyksta kvapą gniaužianti fizinė ar biocheminė maždaug 7 bilijonų ląstelių koordinacija. Įstabu, kad apie tai net nereikia galvoti. Kada paskutinį kartą priminėtė širdžiai plakti, plaučiams išsiplėsti ir susitraukti, virškinimo sistemai reikiamu metu išskirti tinkamas chemines medžiagas? Šie ir nesuskaitoma daugybė kitų procesų nesąmoningai vyksta kiekvieną gyvenimo akimirką. Intelektas valdo visą sistemą, didžiąją jos dalį – sąmoningai“ (Covey, 2007). Pasak Covey, 2007, gydytojai pirmieji pripažino, kad kūnas gydomi pats, o medicina tik paspartina gijimo procesą ir panaikina kliūtis, bet gali jų ir sukurti, jei veiks prieš fizinį intelektą. Emocinis intelektas yra savivoka, socialinis jautrumas, empatija ir gebėjimas sėkmingai bendrauti su kitais žmonėmis. Emocinio intelekto tyrinėtojas Goelman, 2008, teigia, kad „norint sužibėti visose srityse, reikia žinoti, kad emociniai gebėjimai yra dvigubai svarbesni už kognityvinius. Žmonėms, siekiantiems sėkmės aukščiausiu lygiu, lyderiams emocinis išprusimas yra didžiausias privalumas. Turint emocinę kompetenciją veikiama du trečdalius ar daugiau kartų geriau, todėl žmonių su emociniais gebėjimais atradimas ir skatinimas teikia organizacijai didžiulės naudos.“ Tyrimais įrodyta, kad paprasti darbuotojai (mašinų operatoriai ar tarnautojai), turintys aukštesnį emocinį intelektą (aukščiausia 1 procento kategorija), dirba (kuria vertę) tris kartus našiau. Vidutinio sudėtingumo darbą dirbantys žmonės, kaip antai prekybininkai ar mechanikai, turintys itin aukštą emocinį intelektą, dirba (kuria vertę) dvylika kartų našiau (Goelman, 2008). Pasak Covey, 2007, aukštesnio emocinio intelekto ugdymas yra vienas iš didžiausių tėvų ir visų lygių organizacijų vadovų rūpesčių. Ketvirtoji gebėjimų rūšis yra dvasinis intelektas, kuris kaip ir emocinis, tampa vis svarbesniu diskusijų objektu. „Dvasinis intelektas – svarbiausias iš visų intelekto rūšių, nes nulemia kitus tris. Jis atspindi žmogaus gyvenimo prasmės ieškojimą ir ryšį su amžinybe. Dvasinis intelektas padeda atskirti tikruosius sąžinės principus, kuriuos galima palyginti su kompasu, visada parodančiu, kur yra „šiaurė“, – turėtume nuolat pasitikrinti, ar tikrai gyvename pagal principus – ar einame į „šiaurę“ (Covey, 2007).“ Protinį intelektą įdiegiame kompiuteriams, emocinį intelektą turi labiau išsivystę žinduoliai, o dvasinį turi tik žmonės, ir tai svarbiausia iš visų intelekto rūšių. Jis siejamas su žmonijai būdingu prasmės ieškojimu – didžiausiu

proto varikliu. Dvasinis intelektas lemia prasmės, vertybių ieškojimą, jis leidžia svajoti, siekti. Dvasinis intelektas atspindi tai, kuo tikime, ir kiek tikėjimas bei vertybės yra svarbios mums imantis kokių nors veiksmų. (Covey, 2007). Protinis intelektas (IQ), fizinis intelektas (PQ), emocinis intelektas (EQ), dvasinis intelektas (SQ).

Intelektų teorijų palyginimas pateikiamas 2 lentelėje.